

De cannabis paradox

Cannabis! heet de documentaire die Arte vrijdag uitzendt over de stand van zaken in het wetenschappelijk onderzoek naar cannabis.

Coffeeshophoudster Lisa Lankes worstelt vooral met het cannabisbeleid.

DOOR DERRICK BERGMAN
ILLUSTRATIE PAUL FAASSEN

ZE heeft de datum opgezocht: 13 juni 1984 opende coffeeshop Pink Panther zijn deuren, in een piepklein winkeltje in het centrum van Eindhoven. Tegenwoordig heet de shop kortweg Pink, een ruime horecazaak met een tot in details gestyled interieur. Lisa Lankes (51) won er de publieksprijs mee in de gemeentelijke architectuurcompetitie. 'Ik ben een bevlogen mens,' zegt ze, 'de coffeeshop is een prachtige uitvinding. Het is belangrijk om de markten van soft en hard drugs te scheiden en de consument een veilige omgeving te bieden om cannabis te kopen en te gebruiken. Dat hebben de coffeeshops gerealiseerd en dat is een succes.' Ze kent het

alternatief uit eigen ervaring. 'Vroeger kocht je je stukje *stuff* bij de gratie van een schimmige dealer. Je moest altijd opletten voor de politie, kon niet eens kijken of je koeienmest kreeg of fatsoenlijke hasj. Ik vond en vind dat het op een normale manier moet kunnen, zonder louche toestanden.' Dat betekent goede voorlichting geven en een eerlijk product aanbieden. 'Uit regelmatig onderzoek van het Trimbosinstituut blijkt dat de coffeeshops in Nederland geen vervuilde wiet verkopen. Dat zegt iets.'

Na jaren van relatieve rust keerde eind vorige eeuw het politieke tij voor de coffeeshops. In 1996 werden de 'AHOJ-G criteria' van kracht,

waaraan coffeeshops zich op straffe van sluiting moesten houden. Een van die criteria is de 'voorraadregel', die bepaalt dat shops maximaal 500 gram voorraad mogen hebben. Sindsdien werken shophouders met ingewikkelde systemen om hun voorraad steeds aan te vullen. Omdat deze aanvoer, 'de achterdeur,' nog altijd verboden is, dreigt constant het risico van arrestatie. 'Ik heb niks tegen regels,' benadrukt Lankes, 'maar die 500-gramsregel is onwerkbaar; dat is puur getreiter.' Door strikte controle van de AHJG criteria is het aantal coffeeshops inmiddels ruim gehalveerd: er zijn er minder dan 700 over. Lankes: 'Het is prima dat de overheid de rotte appels uit de mand verwijdert. Maar ze zijn een beetje doorgeschoten. Ook goedwillende ondernemers, die hun best doen om zich aan alle regels te houden worden keihard aangepakt. Wij zijn geen drugsrunners, die zich steeds verplaatsen. Ze weten waar ze moeten zijn en ze weten dat 500 gram te weinig is. Het is een koud kunstje om een coffeeshop aan te pakken.'

Dolkstoot

In november 2008 viel de politie bij de Pink binnen en doorzocht ook de bovengenoemde kantoorruimte. Er werd zo'n 160 kilo cannabis gevonden, de zaak ging een jaar lang op slot. Lankes was op dat moment in gesprek met de gemeente over het coffeeshopbeleid en ervoer de actie als 'een dolkstoot in de rug'. Ze bestrijdt het hoge aantal kilo's: 'Bij het wegen zijn grove fouten gemaakt. Die wegen bepaalt de strafmaat en de sluitings-

duur, maar je mag niet meekijken of het klopt.' De sluiting was een financiële en persoonlijke ramp: 27 personeelsleden ontslagen, voorraad kwijt – waar wel belasting over betaald moet worden – en een jaar geen omzet, terwijl veel kosten gewoon doorliepen. Maar wat Lankes nog het meeste steekt is dat alles wat ze sinds 1984 heeft opgebouwd te grabbel werd gegooid. 'Je kunt 25 jaar je best doen, hard werken en credits en goodwill opbouwen, maar het helpt niets. De politiek zegt dat ze de coffeeshops wil behouden, maar daar merk ik als coffeeshophouder weinig van.' De toegenomen repressie werkt ave-

Lisa Lankes:
'Ik heb niks tegen regels, maar die 500-gramsregel is onwerkbaar; dat is puur getreiter'

rechts, legt ze uit. Neem de harde aanpak van de thuisteelt: 'Daardoor is de markt verziekt en verhard. Veel kleine, idealistische kwekers stoppen zodat de diversiteit vermindert, terwijl de prijzen stijgen. Ik voorspel het al jaren: als het zo doorgaat zijn harddrugs straks goedkoper dan

softdrugs. Nu is dat al zo voor ghb, xtc en speed.' Lankes snapt niet dat het paradoxale cannabisbeleid zo weinig protest oproept. 'Het feit dat ze de achterdeur niet regelen kostte in 2007 alleen al in Zuid Limburg honderdduizend politie-uren. Voor alle 25 korpsen zou dat 2,5 miljoen politie-uren betekenen, alleen voor de wietkweek! Het kost de burger heel veel geld dat er geen politieke oplossing is voor een product dat niet schadelijker is dan alcohol.' Doodmoe wordt ze van wat er allemaal over cannabis wordt beweerd. 'De shophouder wordt afgeschilderd

als crimineel en de consument als werkschuwe hippie, die volgens minister Klink de hele dag in de coffeeshop rondhangt of overlast veroorzaakt. Ik vind dat beledigend; mijn klanten hebben een baan, ze studeren.'

Nasleep

Twee maanden na de heropening zit Lankes zit nog middenin de nasleep van de sluiting. De bank probeert haar rekening op te zeggen, ondanks een jarenlange, probleemloze relatie. Omdat banken geen coffeeshops meer accepteren, zou ze daarmee feitelijk uitgesloten worden van het economisch verkeer. Er is een onderzoek in het kader van de wet Bibob aangevraagd, waarbij de integriteit van de vergunninghouder wordt getoetst, en de burgemeester heeft gewaarschuwd dat een volgende overtreding onmiddellijk tot een nieuwe sluiting zal leiden. 'Ik ben in een kafaiaanse molen beland. Door een veroordeling kan de burgemeester in theorie mijn vergunning intrekken, omdat ik geen bewijs van goed gedrag kan overleggen. Ik kan mijn zaak ook niet verkopen, zoals elke andere ondernemer. Ik heb dus geen pensioenvoorziening.' Dat ze de het bijltje er niet bij heeft neergegooid heeft veel te maken met de steunbetuigingen die ze na de inval kreeg. Niet alleen van klanten, maar ook van burens en ondernemers uit de buurt. 'De website van het *Eindhovens Dagblad* kreeg 260 reacties, zoveel hadden ze er nog nooit gehad. De verontwaardiging in de stad was groot. Ik kreeg bloemen, mails, kaarten... echt een hart onder de riem.'

Cannabis!

► VRIJDAG, ARTE, 21.45-22.40 UUR

Vijf mythen over cannabis

'Drugsprofessor' **Peter Cohen** geldt internationaal als autoriteit op het gebied van drugs en drugsbeleid. In zijn proefschrift *Drugs as a social construct* (1990) betoogt hij dat het drugsprobleem een 'culturele constructie' is, gebaseerd op mythen.

1 Door het hoge thc-percentages is cannabis tegenwoordig een hard drug

Cohen: 'Ik heb nooit precies begrepen wat een "hard drug" is. Maar stel dat een hogere concentratie van de werkzame stof uiteindelijk leidt tot een hard drug: bier is wellicht geen hard drug, maar jenever wel? Als het antwoord daarop ja is, dan geldt dat ook voor cannabis.'

2 Cannabis is verslavend

Cohen: 'Deze stelling is waar, als men verslavend definieert als "gewoontevormend". Maar het blijkt dat zeer veel mensen

met die gewoonte een vruchtbaar en volkomen onopvallend bestaan leiden. Als men verslavend definieert als "er niet buiten willen" is het ook waar. Toch kunnen bijna alle cannabisgebruikers van hun gebruik afzien als het nodig is of als er geen cannabis voorhanden is.'

3 Cannabis kan schizofrenie en andere psychische ziekten veroorzaken

Cohen: 'Het is goed mogelijk dat cannabis in specifieke gevallen een bijdrage levert aan het ontstaan van psychische problemen. Maar het aantal mensen dat bijvoorbeeld als "schizofreen" wordt gelabeld neemt de laatste decennia niet toe, ondanks de toename van cannabisgebruik. Dus zelfs als de mogelijkheid bestaat dat cannabis een psychische storing te voorschijn helpt komen, dan gebeurt dit zelden.'

4 Door het gedoogbeleid wordt in Nederland relatief veel cannabis gebruikt

Cohen: 'We weten niet welke effecten het gedoogbeleid heeft op het aantal mensen dat cannabis gebruikt. We weten het ook niet van een streng beleid of van een non-beleid. We weten wel dat er strengere landen zijn waar minder wordt gebruikt dan hier (Zweden, Griekenland) en strengere landen waar veel meer wordt gebruikt (Engeland, Luxemburg). Heel waarschijnlijk heeft "beleid" geen invloed op de mate van gebruik in een land, maar zijn culturele en demografische factoren bepalend.'

5 Wie veel cannabis gebruikt, kan op den duur niet meer sociaal en maatschappelijk functioneren

Cohen: 'Ik weet niet of dit waar is, en wat "veel" is. Heel wel mogelijk dat cannabisgebruik een bijdrage levert aan een zekere mate van "onmaatschappelijkheid", maar ik ken geen onderzoek dat dit bevestigt of plausibel maakt.'